

Kirkerådet
post.kirkeradet@kirken.no

[Vår dato: 17.11.2017

[Saksbehandler: Ø. Dahle

Høring om Kirkerådets sammensetning

Vi viser til Kirkerådets høringsbrev av 26. september 2017. KA vil takke for anledningen til å uttale oss om sammensetningen av det valgte Kirkeråd.

I. Innledning

Kirkerådet ble opprettet som et statlig organ ved lov i 1969, men var da en videreutvikling av Bispedømmerådernes fellesråd som ble etablert som en frivillig ordning i 1963. Kirkerådet eksisterte i 15 år før Kirkemøtet kom på plass i 1984. Kirkerådets ansvar og myndighet har utviklet seg betydelig fra 1969, da det i stor grad primært hadde en koordinerende og initierende rolle. Etableringen av Den norske kirke (rettssubjektet) og andre utviklingstrekk har bidratt til å gi Kirkerådet langt større ansvar og betydning bl.a. som Kirkemøtets utøvende organ. Det er grunn til å anta at Kirkerådets sentrale rolle som utøvende organ for Kirkemøtet vil bli ytterligere forsterket gjennom mindre lovregulering av Den norske kirke og mer myndighet lagt til Kirkemøtet.

Kirkerådet har nå fått en sentral rolle bl.a. når det gjelder økonomistyring, regelverkutforming og arbeidsgivermyndighet. Vi vil understreke at grunnlaget for dagens sammensetning av Kirkerådet ble fastsatt da rådet hadde mindre formelt ansvar enn i dag. Dette kunne med fordel vært tydeligere redegjort for i høringsnotatet.

Vi forstår Kirkemøtets intensjonen med anmodningen om gjennomgang av Kirkerådets sammensetning at dette er en mindre revisjon av gjeldende ordning. Vi vil samtidig anbefale at det gjennomføres en bredere utredning om Kirkerådets ansvar, rolle og virkeområde i lys av den utvidede betydning Kirkerådet er i ferd med å få for hele Den norske kirke og vektleggingen av det kirkelige demokrati som grunnlag for styringen av Den norske kirke. En slik utredning bør også vurdere spørsmålet om valg og sammensetning av rådet på mer grunnleggende måte. Vi viser her bl.a. i KAs høringssvar i «Veivalgssaken» i 2015 der KA uttalte at Kirkerådet bør oppnevnes mer etter en styremodell der rådet står ansvarlig overfor Kirkemøtet.

II. Høringsspørsmålene

1. Har høringsinstansen synspunkter knyttet til leder av Kirkerådet?

Etter gjeldende ordning kan Kirkemøtet velge leder av Kirkerådet blant alle valgte medlemmer i Kirkemøtet. Bispemøtets preses kan i dag ikke velges som leder. Høringsnotatet drøfter egentlig bare ett alternativ til dagens ordning, og det er at Bispemøtets preses også er leder av Kirkerådet.

KA vil understreke høringsnotatets argumenter om at en ordning med preses som leder av Kirkerådet vil endre på forholdet mellom den ordinerte og de demokratisk valgte rådsmedlemmenes plass i kirkelige styringsorganer. Økt selvstendigjøring av Den norske kirke fra staten har hatt som grunnleggende premisse at det kirkelige demokrati skal styrkes og utvikles. Det vil være grunnleggende problematisk hvis Kirkemøtet nå skulle bruke sin myndighet til å begrense grunnlaget for at de som er demokratisk valgt til kirkelige organer også kan velges som ledere av disse organene. Det har vært lang tradisjon for at valgt leder av Kirkerådet er valgt lek medlem, og dette er både reelt og symbolsk et tydelig uttrykk for sentrale kirkedemokratiske verdier.

KA ønsker å endre dagens regelverk slik at valgt leder må velges blant Kirkemøtets medlemmer som er valgt gjennom det ordinære kirkevalget blant kirkens medlemmer. Når ledervet er knyttet til de som er valgt av kirkens medlemmer så bidrar dette til å tydeliggjøre kirkedemokratiets vekt og betydning i Den norske kirke.

2. Har høringsinstansen synspunkter på spørsmålet om hvert bispedømme bør være representert i Kirkerådet?

Dagens valgeregler innebærer at hvert bispedømmeråd skal være representert i Kirkerådet. Etter KAs oppfatning er det avgjørende at Kirkerådet har en bred sammensetning som i en viss forstand avspeiler Kirkemøtets sammensetning når det bl.a. gjelder geografi, kjønn, alder og andre relevante forhold ved kandidatene. Dagens valgeregler innebærer at bispedømmetilknytning tillegges helt avgjørende vekt, mens andre relevante hensyn når det gjelder sammensetning overlates til selve valget i Kirkemøtet. Andre forhold enn geografi får dermed relativt mindre betydning for gjennomføringen av valget.

KA kan vanskelig se at det er forhold ved Kirkerådets arbeidsmåte eller ansvar som tilsier at bispedømmevis representasjon er avgjørende for rådets arbeid. KA vil likevel anbefale at nåværende ordning med bispedømmevis representasjon videreføres i denne justeringen av regelverket, bl.a. på bakgrunn av at antall medlemmer i rådet opprettholdes. På sikt bør det arbeides mer grunnleggende med rådets oppgaver, antall medlemmer og sammensetning, og her er den bispedømmevise representasjon en ordning som bør revurderes på nytt.

3. Har høringsinstansen synspunkter på spørsmålet om Kirkerådets medlemmer må være medlem av Kirkemøtet?

Dagens ordning innebærer at Kirkerådets medlemmer velges av og blant Kirkemøtets medlemmer. KA viser til høringsuttalelse i Veivalgsaken, nevnt innledningsvis. Dette spørsmålet er av grunnleggende og prinsipiell karakter og bør vurderes nærmere i forbindelse med en bredere

vurdering av Kirkerådets ansvar og rolle i forbindelse med arbeidet med en framtidig kirkeordning. Inntil videre anbefales nåværende ordning når det gjelder valgbarhet blir videreført.

4. Har høringsinstansen synspunkter på antallet prester i Kirkerådet?

Kirkerådets sammensetning bygger på det såkalte embete – råd-prinsippet der de kirkelige råd både består av de som er valgt gjennom de kirkelige valg blant kirkens medlemmer, samtidig som minst en fra prestetjenesten også er et fullverdig medlem i rådet. KA ser ikke at det er grunnlag for å endre på dette samvirkeprinsippet ved sammensetningen av kirkens rådsorganer.

Utfordringen ved Kirkerådets nåværende sammensetning, er at prestene utgjør en langt høyere andel enn i andre kirkelige rådsorganer (1/3 av Kirkerådets medlemmer).

Vi viser også til at Kirkerådet nå har fått en ny rolle som arbeidsgiver i Den norske kirke. Som utøvende organ for Kirkemøtet, har Kirkerådet det øverste rettslige ansvar som arbeidsgiver på vegne av Den norske kirke (rettssubjektet). Dette omfatter per i dag om lag 1600 tilsatte. Det faktum at om lag 1/3 av rådets medlemmer samtidig er tilsatte arbeidstakere i virksomheten (4 prester samt preses), medfører noen styrings- og rollemessige utfordringer. Disse burde etter KAs vurdering vært bredere omtalt i høringsnotatet, selv om utfordringene et stykke på vei er håndtert gjennom etableringen av Arbeidsgiverutvalget (AGU), jf. sak KM 13/14, KM 19/16 og KM 09 /17. I mandatet for AGU heter det at rådsmedlemmer som samtidig er arbeidstakere, ikke kan velges som medlemmer til AGU. Det er gjort unntak for preses.

At flere av medlemmene i rådet formelt ikke er valgare til AGU, fremstår likevel som formelt problematisk. Lønnsplikt er eksempelvis en av arbeidsgivers mest grunnleggende plikter. Det er derfor tvilsomt om det lar seg gjøre å se bort fra deler av det valgte Kirkeråd når det samtidig er Kirkerådet som helhet som står økonomisk ansvarlig for virksomhetens budsjett og regnskap.

Selv om noen av de utfordringer har funnet en løsning gjennom etablering av AGU, vil KA anbefale at spørsmålet om ansattes plass i det valgte Kirkeråd blir vurdert bredere og på mer prinsipielt grunnlag, herunder hvordan medbestemmelse skal ivaretas.

Demokratireformen i Den norske kirke ga representantene som er valgt gjennom kirkevalget økt andel av medlemmene i Kirkemøtet. Sammensetningen av Kirkerådet bør i større grad avspeile sammensetningen i Kirkemøtet. Antall prester i rådet bør derfor reduseres fra 4 til 2 (i tillegg til preses).

5. Har høringsinstansen synspunkter på antallet lek kirkelig tilsatte i Kirkerådet?

Dagens ordning kan på dette området videreføres. Tilsattes faste representasjon i Kirkerådet bør vurderes i en mer grundig ved en mer grunnleggende gjennomgang av rådets sammensetning og funksjon.

6. Har høringsinstansen synspunkter på lederne i Mellomkirkelig råds og Samisk kirkeråds deltakelse eller medlemskap i Kirkerådet?

KA anbefaler at ordningen med representasjon fra Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd videreføres i tråd med dagens ordning, dvs at de gis møte-, forslags- og talerett, men ikke inngår som rådets ordinære medlemmer.

7. Har høringsinstansen synspunkter på hvordan ungdomsrepresentasjon i Kirkerådet kan ivaretas?

KA støtter forslaget om at lederen av Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål gis møte-, forslags- og talerett i Kirkerådet, på lik linje med dagens ordning med lederne i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd. Det bør være en forutsetning at lederen av Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål velges av Ungdommens kirkemøte, samt at lederen er blant UKMs delegater på Kirkemøtet.

Med hilsen

Øystein Dahle
direktør for avdeling for kirke og samfunn